

**Методичні матеріали щодо забезпечення самостійної
роботи з дисципліни**

«Право Європейського Союзу»

(для бакалаврів)

МАУП

Підготовлено професором кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства Мацко А.С. та доцентом кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства Кісілевич-Чорнойван О.М.

Затверджено на кафедрі міжнародного права та порівняльного правознавства (протокол №8 від 21.04.2016 р.)

Схвалено Вченою радою Інституту права Міжрегіональної Академії управління персоналом (протокол №4/1 від 29.04.2016 р.)

Мацко А.С., Кісілевич-Чорнойван О.М. Методичні матеріали щодо забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни “Право Європейського Союзу” (для бакалаврів).— К.: МАУП, 2016.

Методичні матеріали щодо забезпечення самостійної роботи студентів містять пояснювальну записку, тематичний план дисципліни “Право Європейського Союзу”, зміст дисципліни, тематику рефератів до кожної теми, а також список літератури.

МАУП

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

На сьогодні, коли весь світ охоплено глобалізаційними тенденціями, входження до відповідних регіональних структур стає життєвою необхідністю для окремих країн. Україна як держава, що географічно розташована в центрі Європи стала тією державою через яку проходять більшість шляхів економічної, політичної, культурної та багато інших видів співпраці держав, міжнародних організацій, а також контактів між людьми як східної частини світу, так і західної. Такий процес викликав потребу в тому щоб по новому підійти до вивчення різних галузей права, розвитку та існування інститутів правових шкіл, правових систем держав. Тому, в даний час, не виникає сумніву в актуальності вивчення студентами-гуманітаріями особливостей права Європейського Союзу як регіонального феномену.

Знання права Європейського Союзу для юристів, як і для інших фахівців, що працюють в галузі зовнішніх відносин, є нагальним, оскільки у більшості випадків своєї діяльності українці пов'язані з інтеграційними процесами, які відбуваються в Європі, з відносинами, що має Європа з іншою частиною світу.

Метою самостійної роботи з навчальної дисципліни "Права Європейського Союзу" є:

- поглиблення теоретичних знань із дисципліни "Право Європейського Союзу", отриманих на лекціях;
- сприяння засвоєнню в повному обсязі навчальної програми та формуванню самостійності як особистісної риси та важливої професійної якості;
- забезпечення активної творчої роботи студентів з опрацювання та аналізу рекомендованої літератури;
- вироблення у студентів умінь використовувати отримані знання на практиці;
- сприяння формуванню вмінь студентів щодо проведення наукових досліджень із проблем правового регулювання правовідносин на території Європи;
- поглиблення знань студентів у галузі Міжнародного публічного права, Міжнародного економічного права, Міжнародного комерційного права,

Міжнародного фінансового права, Міжнародного інвестиційного права, Міжнародного кримінального права, Міжнародного приватного права, Міжнародного податкового права, Міжнародного митного права, Теорії держави і права тощо;

- поглиблення знань студентів щодо структури та діяльності окремих європейських організацій;
- формування вміння студентів здійснювати аналіз універсальних та регіональних міжнародно-правових актів;
- сприяння формуванню аналітичного мислення у студентів;
- вироблення у студентів вмінь щодо виявлення новел у теорії й практиці міжнародно-правової та національної регламентації різних сфер життя;
- формування уявлення студентів про загальні тенденції щодо стану розвитку регіонального правового регулювання різних сфер життя;
- формування уявлення студентів про перспективи розвитку взаємовідносин України та європейських міжнародних організацій щодо врегулювання окремих питань;
- формування уявлення студентів про використання міжнародно-правового інструментарію для захисту економічної безпеки України в міжнародній сфері.

Завдання самостійної роботи з навчальної дисципліни "Права Європейського Союзу" полягає у:

- засвоєння та поглиблення знань із дисципліни “ Право Європейського Союзу”;
- засвоєння умінь та навичок з аналізу універсальних та регіональних міжнародно-правових актів;
- засвоєння умінь студентів щодо проведення наукових досліджень із проблем особливостей правового регулювання міжнародних відносин на території Європи;

- закріплення та систематизація здобутих знань, їх застосування при виконанні практичних завдань та творчих робіт, а також виявлення прогалин у системі знань із предмета.

Самостійна робота студента забезпечується системою навчально-методичних засобів, передбачених для вивчення конкретної навчальної дисципліни: підручник, навчальні та методичні посібники, методичні матеріали для самостійної роботи студентів, конспект лекцій, практикум тощо.

ФОРМИ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

дисципліни

“Право Європейського Союзу”

Види та форми самостійної роботи	Форми контролю та звітності
<i>I. Підготовка до поточних аудиторних занять</i>	
1.1. Опрацювання прослуханого лекційного матеріалу, вивчення обов'язкової та додаткової літератури	1.1. Активна участь у різних видах аудиторних занять
1.2. Вивчення окремих тем або питань, що передбаченні для самостійного опрацювання	1.2. Перевірка правильності виконання завдань
1.3. Виконання домашніх завдань	1.3. Перевірка правильності виконання завдань
1.4. Виконання та письмове оформлення задач та інших робіт	1.4. Перевірка правильності виконання завдань на аудиторних
1.5. Підготовка до семінарських, практичних (лабораторних)	1.5. Активна участь у семінарських, практичних (лабораторних) заняттях
1.6. Підготовка до модульного контролю та інших форм поточного	1.6. Написання контрольної роботи, тестування та ін.
<i>II Пошуково-аналітична робота</i>	
2.1. Пошук та огляд літературних джерел за заданою проблематикою	2.1. Розгляд підготовлених матеріалів під час аудиторних занять
2.2. Написання реферату чи доповіді за заданою проблематикою	2.2. Обговорення (захист) реферату під час аудиторних занять
2.3. Аналітичний розгляд наукової публікації	2.3. Обговорення результатів проведеної роботи під час
2.4. Аналіз конкретної виробничої ситуації, підготовка до ситуаційних вправ	2.4. Розгляд підготовлених матеріалів, участь у діловій грі, ситуаційних вправах та ін.

Вивчення питань, винесених на самостійний розгляд, повинно проходити в терміни між лекціями та семінарами з даних тем. На кожному семінарському занятті проводиться перевірка вивчення студентами тем, даних на самостійне опрацювання, що передбачає проведення усного опитування, перевірки рефератів по заданим темам, внесення питань, винесених на самостійне опрацювання, в перелік питань рефератів. Готуючись до виступу на семінарі студентам пропонується скласти план або тези виступу, якими можна користуватися під час виступу.

Пошук та огляд літературних джерел за заданою проблематикою проходить під керівництвом викладача, який вказує студенту, де можна знайти відповідну літературу (нормативні джерела, підручники, монографії статті тощо,) та консультує студента з приводу аналізу різних видів літературних джерел, допомагає зробити аналітичний розгляд наукових публікацій.

Самостійна підготовка до модульного контролю та інших форм поточного контролю передбачає :

1. Опрацювання конспектів лекцій, із питань, які винесені на модульний та поточний контроль.
2. Опрацювання спеціальної юридичної літератури та підручників по темах, винесених на модульний та поточний контроль.

Підготовка до контрольної роботи повинна проходити протягом часу, відведеного навчальним розкладом, до відповідного семінарського заняття, на якому відбудеться модульний контроль знань.

Вивчення засад права Європейського Союзу передбачає підготовку студентами рефератів по темах, які вказуються у планах семінарських занять. При підготовці рефератів студенти використовують як основну так і додаткову літературу, проводять власний аналіз та реферування літературних джерел. Реферати заслуховуються та обговорюються на семінарських заняттях, кращі з них можуть бути рекомендовані на розгляд у наукових студентських гуртках, конференціях.

Найбільш поширеною формою усного оприлюднення результатів пошуково-аналітичної роботи студентів є доповідь та повідомлення. Доповідь — документ, у якому викладаються певні питання, даються висновки, пропозиції. Вона призначена для усного (публічного) прочитання та обговорення. Вибір способу підготовки доповіді залежить від змісту матеріалу та завдань семінарського заняття. Обсяг доповіді становить 4— 8 сторінок. Якщо доповідь складається з 4—6 сторінок, вона називається повідомленням.

Перед написанням реферату студент повинен міжнародні та національні правові акти, та обов'язкову й додаткову літературу по темі. Обсяг реферату складає 10-15 сторінок. Його структура: вступ (1-2 стор.), основна частина (8-10 стор.), висновки (1-2 стор.); перелік використаних джерел. Реферат виконується на білому папері формату А4 .При підготовці реферату студенти проводять власний аналіз та реферування літературних джерел. Реферати заслуховуються та обговорюються на семінарських заняттях, кращі з них можуть бути рекомендовані на розгляд у наукових студентських гуртках, конференціях.

Якщо студент не підготувався до семінару або пропустив його, він повинен відпрацювати відповідну тему у викладача, який веде семінарські заняття у групі. Відпрацювання може проходити в одній з наступних форм :

- усна – студент повинен відповісти на питання, винесені на відповідне семінарське заняття, які задає йому викладач;
- доповідь – студент готує доповідь за заданою йому викладачем темою по відповідному семінарському заняттю;
- реферат – за погодженням із викладачем студент готує реферат із відповідної теми семінарського заняття.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни
«ПРАВО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ»

№ п/п	Назва змістового модуля і теми
I	<p style="text-align: center;">Змістовий модуль 1. Поняття та основні категорії права ЄС</p> <p>Тема 1. Поняття і структура Права Європейського Союзу Тема 2. Джерела права ЄС. Тема 3. Співвідношення права Європейського Союзу як міжнародної структури з національним правом. Тема 4. Компетенція Європейського Союзу Тема 5. Організаційна структура Європейського Союзу. Тема 6. Процес прийняття правових актів в Європейському Союзі.</p>
II	<p style="text-align: center;">Змістовий модуль 2. Окремі аспекти права Європейського Союзу</p> <p>Тема 7. Засоби судового захисту в праві Європейського співтовариства Тема 8. Європейські стандарти в сфері вільного руху товарів. Тема 9. Європейські стандарти в сфері вільного руху капіталів та платежів.</p>
III	<p style="text-align: center;">Змістовий модуль 3. Окремі аспекти права Європейського Союзу</p> <p>Тема 10. Європейські стандарти в сфері прав людини. Тема 11. Європейське корпоративне право та політика конкуренції. Тема 12. Європейські стандарти в митному праві</p>
IV	<p style="text-align: center;">Змістовий модуль 4. Окремі аспекти права Європейського Союзу</p>

Тема 13. Податкове право ЄС

Тема 14. Європейські стандарти в сфері кримінального права

Тема 15. Європейські стандарти в інформаційній сфері

Разом годин: 180

ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

з дисципліни «ПРАВО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ»

Змістовий модуль 1.

Поняття та основні категорії Права ЄС

Тема 1. Поняття і структура Права Європейського Союзу

Питання, винесені на самоопрацювання:

1. Класифікація норм відповідно до їхніх соціально-правових характеристик та їх ролі у здійсненні інтеграції.
2. Європейське економічне співтовариство та його вплив на формування Європейського права.
3. Роль у становленні права ЄС права Об'єднання вугілля та сталі.
4. Європейське співтовариство з атомної енергії.
5. Сучасний стан розвитку інтеграції в Європі.

Питання для самоконтролю:

1. Які регіональні міжнародні організації існують на території Європи ?
2. Як ви можете охарактеризувати роль актів ЄС ?
3. Як ви можете охарактеризувати правову природу ЄС ?
4. Як ви можете охарактеризувати роль актів Європейських економічних співтовариств ?
5. Які етапи європейської інтеграції ви знаєте ?
6. Які було прийнято останні нормативні документи в сфері європейської інтеграції ?

Теми рефератів:

1. Дія європейського права в просторі та часі.
2. Співпраця України з ЄС.
3. Умови та обставини щодо зародження та становлення права ЄС.
4. Джерела європейського єднання в часи середньовіччя.
5. Вестфальський мир як початок розвитку до об'єднаної Європи;
6. Декларація Шумана (9 травня 1950 р.) і створення Ради Європи як повноправної міжнародної організації.
7. Роль у встановленні Європейського права ЄОВС.
8. Передумови, що вплинули на створення Європейського об'єднання вугілля та сталі.
9. Статус країн засновників міжнародного співтовариства Німеччини та Франції в Об'єднанні.
10. Поняття особливих відносин в Великою Британією та Сполученими Штатами Америки.

Література: [11-14, 21, 22, 25-29, 33, 36, 40, 41, 43, 44, 47, 49, 59, 72, 75]

Тема 2. Джерела права ЄС**Питання, винесені на самоопрацювання:**

1. Співвідношення нормативних актів ЄС з міжнародним правом.
2. Договір про заснування Європейського економічного співтовариства 1957 р.
3. Єдиний Європейський Акт 1986 р.
4. Договір про Європейський Союз 1992 р.
5. Ніщський договір про внесення змін та доповнень до Договору про Європейський Союз, Договорів про заснування Європейських Співтовариств та деяких пов'язаних з ними актів 2001 р.
6. Лісабонський Договір про ЄС 2009 р.
7. Роль рішень Суду ЄС в системі нормативних актів ЄС.

Питання для самоконтролю:

1. Що таке похідне законодавство ЄС ?
2. Коли для прийняття рішення обирають форму регламенту ?
3. Чим директива відрізняється від регламенту ?
4. Як органи можуть приймати директиви ?
5. Які органи можуть приймати рішення ?
6. Як нетипові акти в праві ЄС ви знаєте ?
7. яка роль доктрини серед джерел права ЄС ?
8. Які основні положення Білої книги ЄС ви можете назвати ?
9. В чому відмінність Гельсінського договору про ЄС від попередні установчих договорів ?

Теми рефератів:

1. Науково-технічна політика ЄЕС та її значення для розвитку країн Європи.
2. Відношення Євроатом до країн, що не мають забезпечення атомною енергією, рівень зв'язків.
3. Діяльність Євроатому по сприянню прогресу в галузі атомної енергетики;
4. Історія створення Європейського Союзу;
5. Подальший розвиток права Європейського Союзу після Маастрихтських угод.
6. Реформа Євросоюзу та її значення для стимулювання економічних відносин між країнами-членами.
7. Роль міжурядових конференцій для реформи Європейського Союзу.
8. Поняття „Народна Європа” та його значення для правових актів, які стосуються захисту прав людини.

Література: [11-14, 21, 22, 26, 28, 29, 36, 40-43, 46, 47, 49, 51-53, 54-57, 60, 61, 75]

Тема 3. Співвідношення права Європейського Союзу як міжнародної структури з національним правом

Питання, винесені на самоопрацювання:

1. Розподіл повноважень між ЄС та державами-членами відповідно до первинного законодавства ЄС.
2. Питання верховенства права.
3. Уніфікація та гармонізація права країн-членів ЄС.
4. Виключна юрисдикція в праві ЄС.
5. Конкуруюча юрисдикція в праві ЄС.
6. Паралельна юрисдикція в праві ЄС.
7. Пряма та непряма дія директив.

Питання для самоконтролю:

1. Що означає термін „конкуруюча юрисдикція” ?
2. Що означає термін „паралельна юрисдикція” ?
3. Що означає термін „виключна юрисдикція” ?
4. Які існують умови набуття прямої дії нормативних актів ЄС ?
5. Як ви охарактеризуєте вертикальну і горизонтальну пряму дію нормативних актів ЄС ?
6. Які існують вилучення з вертикальної прямої дії нормативних актів ЄС ?
7. Як ви охарактеризуєте ставлення національного права Великобританії до права Співтовариства ?

Теми рефератів:

1. Роль Угоди про партнерство та співробітництво України з Європейським Союзом для встановлення зовнішньої політики України.
2. Перспективи подальшого розвитку ЄС після прийняття Лісабонських домовленостей 2009 р.

Література: [29, 33, 34, 39-43, 47, 76, 76]

Тема 4. Компетенція Європейського Союзу

Питання, винесені на самоопрацювання:

1. Види компетенції ЄС.
2. Принцип субсидіарності в праві ЄС.

3. Зовнішня компетенція ЄС.
4. Паралельна компетенція ЄС.

Питання для самоконтролю:

1. З чого складається поняття «компетенція» ?
2. За якими критеріями класифікують компетенцію ЄС ?
3. Які етапи еволюції компетенції ЄС Ви можете назвати ?
4. Як реалізується принцип субсидіарності в праві ЄС ?
5. Що включає в себе поняття «компетенція, що мається на увазі» ?

Теми рефератів:

1. Розвиток компетенції ЄС.
2. Виключна компетенція ЄС.

Література: [6-10, 29, 34, 37, 38, 40-44, 47, 48, 50-52, 54-57, 64, 65, 76]

Тема 5. Організаційна структура Європейського союзу

Питання, винесені на самоопрацювання:

1. Історія створення Європейського Союзу.
2. Подальший розвиток права Європейського Союзу після Маастрихтських угод.
3. Структура та діяльність Суду ЄС.
4. Умови прийняття нових членів до ЄС.

Питання для самоконтролю:

1. Яка роль у становленні Європейського права Об'єднання вугілля та сталі ?
2. Яку роль у становленні Європейського права відіграв Євроатом ?
3. Які основні положення Маастрихтських договорів ви знаєте ?
4. Як органи було введено Договором про ЄС 1992 р. ?
5. Які головні органи ЄС передбачені Гельсінським договором про ЄС 2009 р. ?
6. Коли і чому Суд ЄС було поділено на суд першої та другої інстанції ?
7. Які напрями діяльності Суду ЄС ви знаєте ?

8. Які функції Комісії ЄС і чим вони відрізняються від функцій Ради ЄС ?
9. Чим відрізняються функції Ради ЄС і Європейської Ради ?
10. Які умови розширення ЄС передбачено Гельсінським договором про ЄС 2009 р. ?

Теми рефератів:

1. Комісія ЄС та її повноваження.
2. Кабінет міністрів ЄС та його значення для впровадження в життя основних завдань.
3. Роль Загальної Асамблеї та суду в реалізації мети по відношенню до держав членів та третіх країн.
4. Паризький договір 1952 р. та його значення для подальшого розвитку ЄОВС і визначення особливого статусу.

Література: [11-14, 21, 22, 26, 29, 40-43, 46-49, 54-57, 69, 61, 75, 77]

Тема 6. Процес прийняття правових актів в Європейському Союзі

Питання, винесені на самоопрацювання:

1. Спільна політика держав-членів ЄС.
2. Прийняття законодавства.
3. Бюджет співтовариства.
4. Співпраця ЄС з країнами-нечленами.
5. Питання підписання договорів про співпрацю між Європейського співтовариства та країнами-нечленами ЄС.

Питання для самоконтролю:

1. В яких сферах ЄС та Європейське співтовариство можуть приймати певні рішення і виробляти спільну для країн-членів стратегію?
2. Якими статтями установчих договорів передбачено вироблення політичних напрямів ЄС ?
3. Які нормативні акти можуть приймати орна ЄС ?
4. Що означає термін „процедура погодження” і якими нормативними актами ця процедура передбачена ?

5. Як проходить прийняття спільних рішень в системі ЄС ?
6. Які бюджетні принципи Європейського співтовариства ви можете назвати?
7. Яка процедура прийняття бюджету в Європарламенті ?
8. Назвіть напрями співпраці ЄС і України.
9. Які договори було укладено Україною з європейськими міжурядовими організаціями ?

Теми рефератів:

1. Політична діяльність та оборона за установчими договорами ЄС.
2. Діяльність ЄЕС по зближенню законодавства країн-членів співтовариства та вироблення Єдиних конвенції, направлених на розвиток співпраці правоохоронних органів і судових органів;
3. Збереження конституційного суверенітету держав-членів як окрема система діяльності суб'єктів ЄЕС.
4. Основні інститути Європейського економічного співтовариства: правовий статус та форми їх діяльності.

Література: [11-14, 21, 22, 26, 28, 29, 40-44, 46-49, 52, 58, 59, 74, 75]

Змістовий модуль 2.

Окремі аспекти права Європейського Союзу

Тема 7. Засоби судового захисту в праві Європейського співтовариства

Питання, винесені на самоопрацювання:

1. Позови про визнання правових актів недійсними.
2. Позови, що виникають з відповідальності.
3. Застосування національного законодавства в практиці Суду ЄС.
4. Позови, що подаються державами-членами ЄС.
5. Позови, що подаються громадянами ЄС.
6. Скарга на незаконність в практиці Суду ЄС.
7. Виконання рішень Суду ЄС.

Питання для самоконтролю:

1. В яких випадках Комісія ЄС застосовує процедуру посередництва ?
2. Яка процедура провадження існує в Суді ЄС ?
3. Які заходи приймаються для забезпечення виконання рішень Суду ЄС ?
4. В яких випадках держави-члени можуть подати позови до Суду ЄС ?
5. В яких випадках Суд ЄС може прийняти рішення про перегляд нормативних актів органів ЄС ?
6. Які існують матеріальні підстави для перегляду нормативних актів ЄС ?
7. Які існують критерії прийнятності позовів про бездіяльність ?
8. Який процес апеляцій проти рішень про звернення за преюдиційним тлумаченням ?

Теми рефератів:

1. Роль Парламентської Асамблеї і Суду в розгляді спорів, які виникають в співтоваристві.
2. Процедура розгляду суперечок в Суді ЄС.

Література: [11-14, 21, 22, 26, 29, 36, 40-43, 46, 47, 51, 52]

Тема 8. Європейські стандарти в сфері вільного руху товарів

Питання, винесені на самоопрацювання:

1. Правове регулювання вільного руху товарів на території країн Західної Європи.
2. Тарифні та нетарифні заходи.
3. Питання податкової дискримінації в Європейському праві.
4. Зобов'язальне право країн Європи (національний та міжнародний аспекти).
5. Норми, що фіксують ціни на території ЄС.
6. Захист споживача на території ЄС.
7. Стандарти ЄС в сфері охорони здоров'я життя людей тварин та збереження рослин при переміщенні товарів через кордони.
8. Зобов'язальне право країн Європи (національний та міжнародний аспекти).

9. Зобов'язальне право Франції (національний та міжнародний аспекти).
10. Зобов'язальне право Німеччини (національний та міжнародний аспекти).
11. Зобов'язальне право Великобританії (національний та міжнародний аспекти).

Питання для самоконтролю:

1. Які збори в праві ЄС віднесено до таких, що мають еквівалентну дію дії митних зборів ?
2. Яким статтями установчих договорів встановлено скасування митних зборів та зборів, що мають еквівалентну дію ?
3. Як визначено податкову дискримінацію в договорі про ЄС 1992 р ?
4. Які кількісні обмеження та в яких випадках заборонено установчими договорами ЄС ?
5. Які заходи визнаються правом ЄС такими, що не впливають на імпорт ?
6. Які принципи суспільної моралі, публічного порядку та державної безпеки введено правом ЄС в сфері руху товарів ?
7. Що означає термін „внутрішнє оподаткування” за правом ЄС ?
8. Які умови укладання договорів передбачено правом Франції ?
9. Які умови укладання договорів передбачено правом Німеччини ?
10. Які умови укладання договорів передбачено правом Великобританії ?
11. Які колізійні прив'язки використовуються при укладанні зовнішньоекономічних договорів в праві країн Європи ?

Теми рефератів:

1. Шенгенські домовленості та їх внесення до правопорядку Європейського Союзу.
2. Розвиток другої опори, що стосується зовнішньої політики та політики безпеки.

Література: [11-14, 21, 22, 25, 26, 29, 40-43, 46, 47, 49, 54-57, 60, 61, 75]

Тема 9. Європейські стандарти в сфері вільного руху капіталів та платежів

Питання, винесені на самоопрацювання:

1. Рух платежів.
2. Рух капіталів.
3. Джерела правового регулювання вільного руху капіталів території країн Західної Європи.
4. Європейський інвестиційний банк (ЄІБ).
5. Європейський банк реконструкції і розвитку (ЄБРР).
6. «Клубні» міжбанківські системи на території Західної Європи.

Питання для самоконтролю:

1. Які технічні бар'єри існують на шляху руху капіталів в ЄС ?
2. Які правові бар'єри існують на шляху руху капіталів в ЄС ?
3. Які правила руху капіталів було вироблено Базельським угодами ?
4. Якими статтями установчих договорів ЄС передбачено вільний рух платежів ?
5. Якими статтями установчих договорів ЄС передбачено вільний рух капіталів ?
6. Які основні напрями діяльності Європейського інвестиційного банку ?

Теми рефератів:

1. Вільний рух капіталів як опора економічної бази.
2. Створення і діяльність Європейського центрального банку.

Література: [11-14, 21, 22, 25, 26, 40, 41, 46, 47, 49, 60, 61, 72, 75]

Змістовий модуль 3.

Окремі аспекти права Європейського Союзу

Тема 10. Європейські стандарти в сфері прав людини

Питання, винесені на самоопрацювання:

1. Джерела правового регулювання прав людини на території країн-членів ЄС.

2. Регіональна політика в сфері соціального забезпечення.
3. Захист прав людини в Європейському суді з прав людини.
4. Свобода пересування осіб.

Питання для самоконтролю:

1. Які головні джерела правового регулювання прав людини на території країн-членів ЄС ви можете назвати ?
2. Як співвідносяться норми Європейської конвенції 1950 р. з нормами Загальної декларації прав людини 1948 р. та Пактами про громадянські і політичні права, економічні, соціальні і культурні права 1966 р. ?
3. Які економічні права передбачено Європейською конвенцією 1950 р. та Хартією основоположних прав ЄС 2007 р. ?
4. Які політичні права передбачено Хартією основоположних прав ЄС 2007 р. ?
5. Яка процедура розгляду справи в Європейському суді з прав людини ?
6. В яких випадках скликається засідання Великої колегії ?

Теми рефератів:

1. Захист економічних і соціальних прав людини на території ЄС.
2. Захист трудових прав людини за законодавством ЄС.
3. Право на вільне пресування особи за стандартами ЄС.

Література: [17, 20, 29, 41-43, 47]

Тема 11. Європейське корпоративне право та політика конкуренції

Питання, винесені на самоопрацювання:

1. Європейські стандарти щодо створення товариств.
2. Європейські стандарти щодо капіталу акціонерних товариств.
3. Право ЄС в сфері приватної конкуренції.
4. Процесуальні норми щодо конкуренції.
5. Право на заснування та свобода надання послуг за правом ЄС.
6. Друга Директива ЄС : вимоги щодо капіталу акціонерних товариств.

7. Регулювання груп товариств на рівні ЄС.
8. Обов'язковість виплати дивідендів за законодавством європейських країн.
9. Контроль за злиттям підприємств відповідно до законодавства ЄС.

Питання для самоконтролю:

1. Які європейські стандарти щодо створення товариств ви можете назвати ?
2. Якими директивами регулюється питання формування капіталу товариства та зміна його розміру ?
3. Якими директивами регулюється питання фінансової звітності товариств ?
4. Якими директивами регулюється питання відкриття іноземними товариствами відокремлених підрозділів на території держави-члена ЄС ?
5. Які етапи створення корпоративного права ЄС ви знаєте ?
6. Як регулюється питання домовленостей між фірмами за правом ЄС ?
7. Як за правом ЄС регулюється питання зловживання домінуючим становищем ?
8. Якими нормами права ЄС передбачено можливість державної допомоги підприємствам ?
9. В яких випадках можна надати таку допомогу ?

Теми рефератів:

1. Регулювання груп товариств на рівні ЄС.
2. Конкурентне право ЄС.

Література: [32, 34, 41-43, 47]

Тема 12. Європейські стандарти в митному праві

Питання, винесені на самоопрацювання:

1. Зони вільної торгівлі та митні союзи на території Західної та центральної Європи.

2. Стандарти ЄС в митній сфері.
3. Співробітництво в сфері митної справи.
4. Європейська Асоціація Вільної Торгівлі (ЄАВТ).
5. Шенгенські домовленості.

Питання для самоконтролю:

1. Який порядок стягнення мита існує на зовнішніх кордонах ЄС ?
2. Яка існує номенклатура Єдиного митного тарифу в ЄС ?
3. Як застосовуються правила походження на території ЄС ?
4. Які існують правила не преференційного походження ?
5. Яким чином відбувається оцінювання митної вартості товарі на території ЄС ?
6. Які існують необхідні митні процедури на території ЄС ?

Теми рефератів:

1. Скасування митних обмежень на митній території ЄС для асоційованих членів організації.
2. Співпраця ЄС з країнами-нечленами в митній сфері.

Література: [41-43, 47, 74]

Змістовий модуль 4.

Окремі аспекти права Європейського Союзу

Тема 13. Податкове право ЄС

Питання, винесені на самоопрацювання:

1. Установчі договори як джерела інтеграційного податкового європейського права.
2. Регламенти як джерела інтеграційного податкового європейського права.
3. Директиви як джерела інтеграційного податкового європейського права.
4. Рішення Суду Європейських Співтовариств як джерела інтеграційного податкового європейського права.

5. Біла книга ЄС як джерело інтеграційного податкового європейського права.
6. Рішення Суду ЄС у правовому механізмі гармонізації законодавства, що регулює непрямі податки в державах — членах ЄС.
7. Рішення Суду ЄС у правовому механізмі гармонізації законодавства, що регулює прямі податки в державах — членах ЄС.
8. Податкове право держав-членів ЄС.

Питання для самоконтролю:

1. Що означає термін “європейське податкове право” ?
2. Які основні принципи податкового права ЄС виділяють вчені-міжнародники ?
3. Які існують джерела податкового права в ЄС ?
4. Які видів рішень приймає Європейський суд в сфері оподаткування ?
5. Як ви можете охарактеризувати сільськогосподарські податки, стягнуті в ЄС ?
6. Як ви можете охарактеризувати мита, стягнуті на зовнішніх кордонах ЄС ?
7. Які відсоткові відрахування стягуються в бюджет ЄС ?

Теми рефератів:

1. Рішення Суду ЄС Ради ЄС та Комісії ЄС як джерела європейського податкового права.
2. Положення Білої книги ЄС щодо політики ЄС в сфері оподаткування.
3. Сільськогосподарські податки ЄС.

Література: [41-43, 47, 49]

Тема 14. Європейські стандарти в сфері кримінального права

Питання, винесені на самоопрацювання:

1. Кримінальне законодавство Ради Європи.
2. Кримінальне законодавство ЄС.
3. Система сучасного кримінального законодавства європейських країн.

4. Місце судового прецеденту у кримінальному праві держав континентальної Європи.
5. Правова регламентація злочинних діянь в публічній сфері за законодавством європейських країн.

Питання для самоконтролю:

1. Які напрями правового регулювання Ради Європи в кримінальній сфері ви знаєте ?
2. Які основні нормативні документи ЄС в сфері кримінального права ви можете назвати ?
3. Які основні міжнародні нормативні документи регулюють питання відмивання „брудних” грошей на території Європи ?
4. Які основні міжнародні нормативні документи регулюють питання тероризму на території Європи ?
5. Які основні міжнародні нормативні документи регулюють питання екстрадиції на території Європи ?
6. В яких міжнародних договорах європейського регіону в сфері кримінального права приймає участь Україна ?
7. Які злочини відносять до групи злочинів проти державної безпеки за законодавством різних країн Європи ?
8. Як регулюється питання службових (посадових) злочинів за законодавством різних країн Європи та Ради Європи і ЄС?

Теми рефератів:

1. Переслідування і покарання злочинців за стандартами Європейського права.
2. Видача злочинців за стандартами Європейського права.
3. Співпраця в сфері кримінального права і кримінального правосуддя на території Європи.
4. Європол : структура і діяльність.

Література: [8, 9, 16, 18, 20, 41, 43, 46, 47, 50, 67-70]

Тема 15. Європейські стандарти в інформаційній сфері

Питання, винесені на самоопрацювання:

1. Джерела правого регулювання інформаційних відносин на території країн-членів ЄС.
2. Діяльність Ради Європи у сфері свободи слова.
3. Діяльність Європейських Співтовариств та Європейського Союзу у сфері свободи слова.
4. Створення інформаційного суспільства на території Європи (правовий аспект).
5. Євросудова тріада критеріїв правомірності обмеження інформаційних прав і свобод.
6. Інформаційна безпека як один з пріоритетних напрямів законодавства ЄС та Ради Європи.

Питання для самоконтролю:

1. Які обмеження існують в МПП щодо розповсюдження інформації, яка закликає до міжрасової, етнічної та релігійної ворожнечі ? Якими міжнародними документами регулюється це питання ?
2. Які гарантії приватності під час користування мережею Інтернет визначає Положення Рекомендацій Комітету Міністрів ЄС щодо питання забезпечення приватності під час користування мережею Інтернет ?
3. Якими законами регулюється розповсюдження інформації у Франції ?
4. Якими законами регулюється розповсюдження інформації в ФРН та Австрії ?
5. На чому робиться акцент у Резолюції ЄС "Про захист прав індивідів стосовно технічного розвитку й обробки даних" 1979 р. ?
6. Яка інформація повинна надаватись суб'єктові даних відповідно до директиви ЄС "Про захист фізичних осіб стосовно автоматизованої обробки персональних даних та безперешкодного руху цих даних" від 24 жовтня 1995 р. ?

7. Про що йде мова в керівному принципі №4 Додатку до Рекомендації Комітету Міністрів Ради Європи R(94) 13 від 22 листопада 1994 р. «Про заходи для забезпечення транспарентності (прозорості) засобів масової інформації» ?

Теми рефератів:

1. Положення міжнародних актів відносно доступу до інформації про фізичних осіб.
2. Використання Конвенції про захист основних прав і свобод людини, зокрема, ст. 10, що регламентує правове забезпечення інформацією особи та систему поширення такої інформації.
3. Застосування статті 10 Європейської конвенції в практиці Європейського суду по правам людини.
4. Джерела та конституційні положення про пресу у Великобританії.
5. Механізми саморегулювання в системі засобів масової інформації ФРН.
6. Регулювання імпорту та експорту друкованих видань у Франції.
7. Захист джерел інформації за законодавством Франції.
8. Комерційна таємниця та доступ до інформації, яка належить приватним особам, за законодавством Австрії.
9. Законодавство про пресу Європейського співтовариства.

Література: [6, 7, 10, 17, 19, 20, 23, 24, 27, 31, 35, 37, 41, 46, 54-57, 62-66, 71]

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

ОСНОВНА:

1. Указ Президента України від 24 лютого 1998 р. Про забезпечення виконання Угоди про партнерство та співробітництво між Україною та Європейським Союзом і вдосконалення механізму співробітництва з

- Європейськими Співтовариствами (Європейським Союзом) // Офіційний вісник України. - 1998.- № 8.- Ст.296.
2. Постанова Кабінету Міністрів України від 12 листопада 1998 р. Про затвердження Положення про Міжвідомчу координаційну раду з адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу. // Офіційний вісник України. - 1999.- № 33.- Ст.1734.
 3. Про затвердження Стратегії інтеграції України до Європейського Союзу. Указ Президента України від 11 червня 1998. // Офіційний вісник України. - 1998.- № 24.-Ст.870.
 4. Постанова Кабінету Міністрів України від 16 серпня 1999 р. Про концепцію адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу. // Офіційний вісник України. - 1999.- № 33.- Ст. 1734.
 5. Постанова Верховної ради України від 2 липня 1993 р. «Про основні напрямки зовнішньої політики України». // Відомості Верховної Ради України. - 1993. - № 37.
 6. Декларація “Про модель спільної та всеохоплюючої безпеки для Європи XXI століття” 1996 р.
 7. Директива 2000/31/ЄС Європейського парламенту та Ради Про деякі правові аспекти інформаційних послуг, зокрема електронної комерції, на внутрішньому ринку (Директива про електронну комерцію) від 8 червня 2000 р.
 8. Директива Ради ЄС Про встановлення визначення для допомоги незаконного в’їзду, транзиту і перебуванню 2002 р.
 9. Директива Ради ЄС Про запобігання використанню фінансової системи для відмивання грошей 1991 р.
 10. Директива Ради ЄС Про охорону комп’ютерних програм 1991 р.
 11. Договір про Європейський Союз 2007 р.
 12. Договір про заснування Європейського економічного співтовариства 1957 р.

13. Договір про заснування Європейського об'єднання з вугілля та сталі 1951 р.
14. Договір про заснування Європейського співтовариства з атомної енергії 1957 р.
15. Договір про партнерство між Україною і Європейськими Співтовариствами 1994 р.
16. Європейська конвенція по відшкодуванню шкоди жертвам насильницьких злочинів від 24 листопада 1983 р.
17. Європейська конвенція про захист прав людини та основних свобод 1950 р.
18. Європейська конвенція про правопорушення щодо культурних цінностей 1985 р.
19. Європейська конвенція про транскордонне телебачення 1989 р.
20. Європейська хартія основоположних прав 2007 р.
21. Єдиний Європейський Акт 1986 р.
22. Ніщський договір про внесення змін та доповнень до Договору про Європейський Союз, Договорів про заснування Європейських Співтовариств та деяких пов'язаних з ними актів 2001 р.
23. Регламент 1303/2007 Комісії ЄС 2007 р. щодо записів та електронних комунікацій, які відносяться до даних в діяльності пошти та телемовного обладнання.
24. Регламент Парламенту та Ради ЄС 2004 р. щодо заснування Європейського агентства з мережевої та інформаційної безпеки.
25. Угода про партнерство та співробітництво. Повний текст угоди, підписаної між Європейським Союзом та Україною в Люксембурзі 16 червня 1994 р. // Делегація Європейської Комісії в Україні. - К., 1995. - 89 с.
26. Лісабонський Договір про функціонування ЄС 2007 р.
27. Авторське право і суміжні права. Європейський досвід. У 2-х книгах. – К.: Видавничий Дім Ін Юре, 2001.

28. *Гоці Сандро*. Урядування в об'єднаній Європі. „К.І.С.”— К., 2003.
29. Европейское право: Учеб. для вузов / Под общ. ред. д-ра юрид. наук, проф. *Энтина Л.М.* –М., 2000.
30. *Забігайло В.* Право України в контексті його апроксимації до права Європейського Союзу // Українсько-європейський консультативний центр з питань законодавства (ІШРІАК). Інформ. бюлетень центру.- 2000.- № 4.
31. Законы и практика средств массовой информации в Европе, Америке, Австралии (сравнительный анализ законодательных актов в 11 демократических странах мира). — М., 1997.
32. *Зенин И. А.* Гражданское и торговое право зарубежных стран : учеб. пособие. - М. : Высшее образование, 2008. - 238 с.
33. История европейской интеграции (1945-1994). / Под ред. *Намазовой А.С., Эмерсона Б.М.*— М, 1995.
34. *Кібенко О.Р.* Європейське корпоративне право на етапі фундаментальної реформи : перспективи використання європейського законодавчого досвіду у правовому полі Країни. — Х.: 2005.— 432 с.
35. *Кормич*. Інформаційна безпека. Організаційно-правові основи. – К., 2004.
36. *Костенко М.Л., Лавренова Н.В.* ЕС после Маастрихта: федерация, конфедерация или международная организация // Государство и право. - 1994. - № 4. - С. 105-136.
37. *Макаренко Є. А.* Європейська інформаційна політика. – К., 2000.
38. *Муравйов В.І.* Правові засади регулювання економічних відносин Європейського Союзу з третіми країнами (теорія і практика). К., 2002.
39. *Муравйов В.* Реалізація норм права європейського союзу у внутрішніх правопорядках держав-членів // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Сер. : Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм. — 2013. — № 1086, вип. 2. — С. 58-64.

40. *Опришко В.Ф., Омельченко А.В., Фастовець А.С.* Право Європейського Союзу. Загальна частина. К., 2002.
41. Право Европейского союза : учебник для вузов / под ред. С.Ю. *Кашкина*. — 3-е изд., перераб. и доп. — М. : Издательство Юрайт; Высшее образование. 2010 — 1119 с.
42. Право Європейського Союзу : навч. посіб. / *В.М. Бесчастний, В.П. Філонов, О.В. Філонов, В.М. Субботін* та ін. ; за ред. В.М. Бесчастного. — 2-ге вид., стер. — К. : Знання, 2011. — 366 с.
43. Право Європейського Союзу: підручник / за ред. *В. І. Муравйова*. — К.: Юрінком Інтер, 2011. — 704 с. — Бібліогр.: с.520—527.
44. *Проді Р.* Задум об'єднаної Європи. — К.: К.І.С., 2001. —140 с.
45. *Раданович Н.М.* Про критерії відповідності національної юридичної практики нормам Конвенції про захист прав і основних свобод людини // Практика Європейського Суду з прав людини. Рішення. Дослідження. Нормативні акти. Львів, 2000.- № 4.- С.20-24.
46. Суд Европейских Сообществ. Избранные решения. М., 2001.
47. *Татам А.* Право Європейського Союзу: Підручник / Пер. з англ. — К., 1998. - 424с.
48. *Тоді Ф.* Нарис історії Європейського Союзу. — К.: Аналітичний дослідний центр “АНОД”, Вид-во К.І.С., 2001.
49. *Толстомятенко Г.П.* Европейское налоговое право. М., 2001
50. *Хавронюк М.І.* Кримінальне законодавство України та інших держав континентальної Європи Порівняльний аналіз, проблеми гармонізації.— К., 2006.
51. *Хорольський Р.Б.* Судовий прецедент як джерело права Європейського співтовариства / Проблеми законності: Респ. міжвідом. наук. зб. / Відп. ред. Тацій В.Я. — Вип. 39. — Х., 1999.
52. *Энтин М.Л.* Суд европейских сообществ: правовые формы обеспечения западноевропейской интеграции. М., 1987.

53. Яковюк І. Система джерел права Європейського Союзу: загальна характеристика //Філософія права і загальна теорія права. — 2013. — № 1. — С. 209-220.
54. www.europa.eu.int
55. www.europarl.eu.int
56. www.ue.eu.int
57. www.curia.eu.int
58. Hartley T.C. Constitutional and institutional aspects of the Maastricht agreement. // International and Comparative Law Quartely. - 1993. - Vol. 42. - Part 2.
59. Robertson H. European institutions. Cooperation, integration, unification. - L., 1973.
60. Tempini N. Fortress Europe: EC External Trade Relations and New Protectionism. - PNL Press, 1990.
61. The external relations of the EC - the economic and political role of the Community // Delegation of the Commision of the EC in Austria. - Alpbach, 1992.

ДОДАТКОВА:

62. Директива 95/46/ЄС Європейського Парламенту і Ради Про захист осіб стосовно автоматизованої обробки персональних даних та безперешкодного руху цих даних 1995 р.
63. Директива № 97/66/ЄС стосовно обробки персональних даних і захисту приватності у телекомунікаційному секторі 1997 р.
64. Директива Парламенту та Ради 2007/65/ЄЕС Щодо наближення законів, постанов та адміністративних положень держав-членів стосовно телемовлення (щодо певних аспектів транслявання реклами по телебаченню) від 11 грудня 2007 р.

65. Директива Ради 84/450/ЄЕС “Щодо наближення законів, постанов та адміністративних положень держав-членів стосовно реклами, яка вводить в оману” від 10 вересня 1984 р.
66. Директива Ради 96/62/ЄС Щодо оцінки та контролю навколишньої атмосфери 1996 р.
67. Додатковий протокол до Європейської конвенції про видачу правопорушників 1975 р.
68. Додатковий протокол до Європейської конвенції про видачу правопорушників 1978 р.
69. Другий протокол до конвенції про захист фінансових інтересів ЄС 1997 р.
70. Європейська конвенція про передачу засуджених осіб 1983 р.
71. Європейська угода про захист телерадіомовлення та Протоколи до неї від 22 червня 1960 р.
72. *Глухарев Л.Н.* Европейские сообщества: в поисках новой стратегии. - М., 1990.
73. *Муравйов В.* Гармонізація законодавства України з правом Європейського Союзу в рамках Угоди про асоціацію між Україною та ЄС / В. Муравйов, Н. Мушак // Віче. — 2013. — № 8. — С. 12-18.
74. *Сандровский К.К.* Международное таможенное право: Учебник. — 3-е изд., стер. - К.: О-во "Знания", КОО, 2002. - 461 с.
75. *Сиджански Д.* Федералистское будущее Европы. От Европейского Сообщества до Европейского Союза.- М., 1998.
76. *Яковюк І.* Особливості впливу наднаціональної організації на державний суверенітет країн-кандидатів та країн-сусідів (на прикладі Європейського Союзу) // Вісник Академії правових наук України. — 2010. — № 3. — С. 19-31.
77. *Яковюк І. В.* Європейський Парламент: динаміка правового статусу // Державне будівництво та місцеве самоврядування. — 2014. — Вип. 27. — С. 62-76.

МАУП